

เหตุจำเป็นในการประกาศใช้กฎอัยการศึก
ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457
CASE OF NECESSARY TO DECLARE MARTIAL LAW
UNDER MARTIAL ACT BUDDHISM ERA 2457 (1914)

พลตรี จุลเดช จิตตวิไล*

ดร.ตรีเพชร จิตมหิมา**

บทคัดย่อ

มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 บัญญัติว่า “เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย (Keep the Peace without the Disaster) ซึ่งจะมา จากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการ (Royal Command) ให้ใช้กฎอัยการศึก (Martial Law) ทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความใดส่วนหนึ่งของ มาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัติ (Conditions for Application of Provisions) นั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั้งราชอาณาจักร และถ้าได้ ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัด กับความของกฎอัยการศึก (Contrary to the Provisions of Martial Law) ที่ให้ใช้บังคับต้องระงับ (Unenforceable) และใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน” ซึ่งเมื่อพิจารณาจาก บทบัญญัติดังกล่าวแล้วมีปัญหาในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในประเด็นของคำว่า “เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็น เพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” กรณีดังกล่าว มิได้มีคำนิยามเอาไว้ จึงมีปัญหาว่า “เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็น” นั้นมีความหมายอย่างไร มีขอบเขต บังคับได้แค่ไหน เพียงไร

จากการศึกษาพบว่า การที่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มิได้นิยาม ความหมาย และขอบเขตของคำว่า “เมื่อมีเวลา มีเหตุอันจำเป็น” ในการประกาศใช้กฎอัยการศึกไว้ ในการประกาศใช้กฎอัยการศึกในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น จึงเป็นการประกาศใช้เมื่อมีเหตุอัน จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เนื่องจากสภาวะสงครามระหว่างประเทศ (International War) การทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ (Coup of State Administration) และการป้องกันปัญหาการก่อการจลาจลภายในประเทศ (Internal Riots) เท่านั้น มิได้มีเหตุอื่น นอกเหนือจากนี้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติ ฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 โดยเพิ่มอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกในกรณีที่มีเหตุ อันจำเป็นกรณีมีเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน หรือ กรณีมีเหตุอันจำเป็นเร่งด่วนเพื่อป้องกันและควบคุม โรคติดต่อร้ายแรง (Serious Contagious Diseases) ตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด เพื่อให้การใช้อำนาจในการประกาศใช้ ฎอัยการศึกของราชอาณาจักรไทยมีคุณประโยชน์ในเชิงให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนและสังคม โดยส่วนรวม (Assistance to the People and Collective Society) ได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความล่าช้าของขั้นตอนระบบราชการ อันจะ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยส่วนรวม และส่งผลดีต่อการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

คำสำคัญ

กฎอัยการศึก / การประกาศใช้กฎอัยการศึก / การรักษาความสงบเรียบร้อย / เหตุอันจำเป็น ในการประกาศใช้กฎอัยการศึก

Abstract

Section 2 of the Martial Act, Buddhism Era 2457 (1914) provided that “when, there is a case of necessary to maintain the peace without the disaster that will arise from the outside or within the Kingdom. The martial law will be announced by royal command to all provisions of martial law, some or any part of the text by the King. The conditions of application of such provisions are enforceable in any part of the Kingdom or throughout the Kingdom and if it was promulgated at any time or any place, then all the texts in any act or any law, which are contrary to the provisions of martial law, shall be unenforceable. The provisions of martial law shall be suppressed and replaced by the provisions of that martial law” . When considering the said provisions, then there are legal problems that arise in the issue: “when there is a case of necessary which will arise from the outside or within the Kingdom”. The word as a case of necessary is not defined. Therefore, it is a problem that what the meaning of the term of “a case of necessary” is and what the scope of this case is.

According to the studies, it has been found that the Martial Act, Buddhism Era 2457 (1914) does not provide the meaning and the scope of the word: “When there is a case of necessary” to declare martial law. So, in announcing martial law in the past to the present, this is a promulgation when there is a case of necessary to keep peace such as the international war, the

coup for State administration and the prevention of problems relating to the internal riots. There are no other reasons for this case.

The author have suggested that the provisions of Section 2 of the Martial Act, Buddhism Era 2457 (1914) be amended by providing the power of the martial law, in the event that there is a necessary for a natural disaster, the emergency decree will be urgently required or there is an urgent case of necessary to prevent and control serious contagious diseases as prescribed by the ministry of public health. It make the exercise for declaration of the martial law in the Kingdom of Thailand has the benefit of providing assistance to the people and collective society by rapidly, timely and the most effective. There are no restrictions on the delay of the bureaucratic procedure. This will benefit the society as a whole and making effective for the State administration.

Keywords

MARTIAL LAW / DECLARATION OF MARTIAL LAW / PEACE KEEPING / CASE OF NECESSARY TO DECLARE MARTIAL LAW

บทนำ

รัฐ มีหน้าที่หลักที่สำคัญ คือ การรักษาความสงบภายในและการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ทางการเมืองอันไม่ปกติ หรือร้ายแรงที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่อำนาจรัฐตามกฎหมายธรรมดาไม่สามารถระงับ ยับยั้ง ป้องกัน หรือแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองเหล่านั้นได้ทันทั่วถึง กฎหมายที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือพิเศษในการใช้ระงับยับยั้งสถานการณ์นั้น (By Law) คือ การประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้วย่อมส่งผลให้บรรดากฎ ระเบียบทางการเมือง (Political Order) ในภาวะปกติถูกระงับหรือยกเลิกเป็นการชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้อำนาจฉุกเฉินหรืออำนาจพิเศษภายใต้กรอบระเบียบทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะเป็น กฎแห่งการยกเว้น (Rule of Exception) ดังนั้น การบังคับใช้อำนาจเหล่านั้นจะต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็นในระยะเวลาอันสั้นเป็นประการสำคัญ โดยในประเทศไทยกฎหมายที่เป็นฐานอำนาจในการออกประกาศใช้กฎอัยการศึก คือ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457

ประเทศไทยมีการตรากฎหมายกฎอัยการศึกเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ร.ศ. 126 ตรงกับพุทธศักราช 2450 โดยความในมาตรา 1 บัญญัติให้เรียกพระราชบัญญัตินี้

ว่า “กฎอัยการศึก ร.ศ. 126” ต่อมาในพุทธศักราช 2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 โดยให้ยกเลิกกฎอัยการศึก ร.ศ. 126 และให้ใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฉบับนี้แทน พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ฉบับนี้ยังคงใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ร้อยกว่าปีแล้ว โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับกาลสมัยในเวลาต่อมาอีก 5 ครั้ง

ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ได้กำหนดผู้มีอำนาจที่จะประกาศกฎอัยการศึกไว้ ดังนี้

(1) พระมหากษัตริย์ ซึ่งการดำเนินการประกาศในกรณีนี้จะต้องทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการ และอาจจะประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วราชอาณาจักรหรือเฉพาะเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก็ได้ โดยเหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกในกรณีนี้กฎหมายได้กำหนดไว้ว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายใน ราชอาณาจักร...” และในประกาศดังกล่าวอาจจะกำหนดให้ใช้อำนาจในกฎอัยการศึกในทุกมาตรา หรือบางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตราก็ได้

(2) ผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ได้แบ่งแยกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีทีหนึ่ง ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับไม่น้อยกว่า หนึ่งกองพัน

กรณีที่สอง เป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร ผู้บังคับบัญชาทหารที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกตามมาตรา 4 นี้ กฎหมายให้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้เฉพาะแต่ในเขตอำนาจหน้าที่เท่านั้น และเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้วก็ต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบ โดยเร็วที่สุด

พิจารณาแล้ว จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 2 ได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการ และอาจจะประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วราชอาณาจักรหรือเฉพาะเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก็ได้ โดยเหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกกฎหมายได้กำหนดไว้ว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร...” แต่มีข้อน่าพิจารณาคำว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็น” นั้น เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มิได้บัญญัติคำนิยามที่กำหนดความหมาย หรือขอบเขตของคำว่า “เหตุอันจำเป็น” ไว้ว่ามีความหมายอย่างไร มีขอบเขตบังคับได้แค่ไหน เพียงใด จะหมายความเฉพาะเมื่อเวลา มีสงคราม มีการจลาจลเพียงเท่านั้น หรือจะหมายความรวมถึงเหตุจำเป็นอื่นใดที่มีใช้การจลาจลด้วย ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติ

กฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 นั้น มีเหตุอันจำเป็นใดบ้างที่ถูกนำมาใช้เป็นเหตุในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา และคำว่า “เหตุอันจำเป็น” ในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษานั้น มีความหมายอย่างไร มีขอบเขตบังคับได้แค่ไหน เพียงใด ตลอดจนทำการศึกษารเปรียบเทียบกับเหตุในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาของต่างประเทศ โดยศึกษาตัวอย่างกฎหมายว่าด้วยกฎหมายการศึกษาของต่างประเทศ รวม 2 ประเทศ ซึ่งตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) คือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) คือ สหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความเป็นมาของคำว่า “เหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย” ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” ของการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา
3. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายการศึกษาในระบบกฎหมายต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐฝรั่งเศส และศึกษาถึงกฎหมายการศึกษาตามกฎหมายไทย
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงความหมายและขอบเขตของคำว่า “เหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย” ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” ตามพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเหตุในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐฝรั่งเศส
5. เพื่อค้นหามทสรูปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความหมายและขอบเขตของคำว่า “เหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย” ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” ตามพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช 2457

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสาร ทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ คำพิพากษาศาลฎีกา ประกาศกฎหมายการศึกษาที่ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงคำว่า “เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็น” ในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาตามพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 ตลอดจนศึกษากฎหมายว่าด้วยกฎหมายการศึกษาของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเหตุในการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาของต่างประเทศกับของราชอาณาจักรไทย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ทางการเมืองอันไม่ปกติ หรือร้ายแรงที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่อำนาจรัฐตามกฎหมายธรรมดาไม่สามารถระงับ ยับยั้ง ป้องกัน หรือแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองเหล่านั้นได้ทันทั่วถึง กฎหมายที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือพิเศษในการใช้ระงับยับยั้งสถานการณ์นั้น (By Law) คือ การประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้วย่อมส่งผลให้บรรดากฎ หรือระเบียบทางการเมือง (Political Order) ในภาวะปกติถูกระงับหรือยกเลิกเป็นการชั่วคราวอย่างไรก็ตาม การบังคับใช้อำนาจฉุกเฉินหรืออำนาจพิเศษภายใต้กรอบระเบียบทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น มีลักษณะเป็น กฎแห่งการยกเว้น (Rule of Exception) ดังนั้น การบังคับใช้อำนาจเหล่านั้นจะต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็น และใช้ในระยะเวลาอันสั้นเป็นประการสำคัญ โดยในประเทศไทยกฎหมายที่เป็นฐานอำนาจในการออกประกาศใช้กฎอัยการศึก คือ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457

จากการศึกษาข้อมูลทางหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 14 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ในสมัยพระยาพลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบกได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดทหารบกกรุงเทพฯเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2476 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์กบฏบวรเดช

ครั้งที่ 2 พระบรมราชโองการประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ 24 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย ชัยภูมิ อุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น นครพนม ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สกลนคร นครราชสีมา อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ระยอง ชลบุรี จันทบุรี และตราด เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2484 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สงครามอินโดจีน

ครั้งที่ 3 พระบรมราชโองการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2484 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สงครามเอเชียบูรพาในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 4 พระบรมราชโองการประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2494 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์กบฏแมนฮัตตันในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 5 พระบรมราชโองการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ครั้งที่ 6 ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะนั้น

ครั้งที่ 7 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2 ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์จอมพลถนอม กิตติขจร ทำการรัฐประหารยึดอำนาจตนเอง

ครั้งที่ 8 คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 1 ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่พลเรือเอกสงัด ชะลออยู่ ได้ดำเนินการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

ครั้งที่ 9 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2 ให้คงใช้กฎอัยการศึกตามประกาศ ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 1 อยู่ต่อไป เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์พลเรือเอกสงัด ชะลออยู่ ทำการรัฐประหารรัฐบาลในขณะนั้น

ครั้งที่ 10 ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ครั้งที่ 11 ประกาศกองทัพบกที่ 4 เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ ของจังหวัด นราธิวาส เฉพาะอำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ อำเภอดากใบ อำเภอสุไหงปาดี อำเภอชิงอและอำเภอสุไหงโกดก จังหวัดปัตตานี เฉพาะอำเภอกะพ้อ และจังหวัดยะลา เฉพาะอำเภอรามัน เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2547

ครั้งที่ 12 ประกาศกองทัพบกที่ 4 เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ อำเภอเมืองจังหวัด นราธิวาส อำเภอเมือง อำเภอกวน โคน อำเภอลดง อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูลอำเภอเมือง อำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง อำเภอมายอ อำเภอยะรัง อำเภอแม่ลาน อำเภอสาขบุรีอำเภอทุ่งยางแดง อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอไม้แก่น และอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2547

ครั้งที่ 13 ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำการรัฐประหารรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

ครั้งที่ 14 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 2/2557 เรื่อง การประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ดำเนินการเข้าควบคุมอำนาจ การปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

การประกาศใช้กฎอัยการศึกเป็นการประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งได้กำหนดผู้มีอำนาจที่จะประกาศไว้ ดังนี้

(1) พระมหากษัตริย์ ซึ่งการดำเนินการประกาศในกรณีนี้จะต้องทำเป็นประกาศ พระบรมราชโองการ และอาจจะประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วราชอาณาจักรหรือเฉพาะเขต พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก็ได้ โดยเหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกในกรณีนี้ กฎหมายได้กำหนดไว้ว่า “เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายใน ราชอาณาจักร...” และในประกาศดังกล่าวอาจจะกำหนดให้ใช้อำนาจในกฎอัยการศึกในทุกมาตรา หรือบางมาตราหรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตราก็ได้

(2) ผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ได้แบ่งแยกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน

กรณีที่สอง เป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร

ผู้บังคับบัญชาทหารที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกตามมาตรา 4 นี้ กฎหมายให้มีอำนาจ ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้เฉพาะแต่ในเขตอำนาจหน้าที่เท่านั้น และ เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก แล้วก็จะต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็วที่สุด

เมื่อได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะมีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

(1) ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่าย พลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับ ปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

(2) ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนจะมีอำนาจพิจารณาคดี ได้อย่างปกติ เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญา และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจประกาศ ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกระทำผิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก และใน ระหว่างที่ใช้กฎอัยการศึกตามที่กำหนดไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ทุกข้อหรือแต่บางข้อ และหรือบางส่วนของข้อใดข้อหนึ่ง ทั้งมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกประกาศดังกล่าวนั้นด้วย และถ้าในเขตประกาศกฎอัยการศึก คดีอาญามีเหตุพิเศษ เกี่ยวกับความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้ พิพากษาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหารก็ได้

(3) อำนาจหน้าที่เฉพาะของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เมื่อได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก แล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะมีอำนาจหน้าที่เฉพาะตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ได้แก่ อำนาจในการตรวจค้น อำนาจในการเกณฑ์ อำนาจในการห้าม อำนาจในการการยึด

อำนาจในการเข้าอาศัย อำนาจการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ อำนาจในการการจับไล่ และ อำนาจในการกักตัว

ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า ข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติปรากฏว่า ประเทศไทยเคยมีการประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกกรณีมีเหตุจำเป็นที่มี得有สถานการณ์สงครามหรือการจลาจล และให้ใช้บังคับกฎอัยการศึกได้ทั้งในลักษณะเต็มรูปแบบและพื้นที่หรือแค่บางส่วนที่มีได้ตราเป็นประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกโดยพระมหากษัตริย์ หรือเป็นประกาศที่ออกโดยผู้บังคับบัญชาทหารที่ตั้งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 หากแต่เป็นการออกประกาศหรือคำสั่งโดยคณะปฏิวัติ หรือคณะบุคคลที่ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศภายหลังการปฏิวัติรัฐประหารในหลายกรณีเช่นกัน ตัวอย่างเช่น

- ประกาศใช้กฎอัยการศึก ฉบับลงวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2501 เวลา 21.13 นาฬิกา เป็นต้นไป

- ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2514 โดย จอมพล ถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2514 เวลา 20.11 นาฬิกา เป็นต้นไป

- คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พุทธศักราช 2519 โดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม 2519 เวลา 19.10 นาฬิกา เป็นต้นไป

- ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เวลา 11.30 นาฬิกา เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประกาศและคำสั่งดังกล่าวเหล่านี้จะมีได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ก็ตาม แต่ก็ได้รับการยอมรับว่า เป็นการประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ถือเป็นข้อยกเว้นตามหลักการว่า หัวหน้าคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารที่ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศเป็นผลสำเร็จย่อมเป็นผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความที่หัวหน้าของคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารได้สั่งบังคับประชาชนถือเป็นกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 , 1662/2505 ดังนั้น เมื่อมีการประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยอาศัยอำนาจประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารอื่นอันถือเป็นกฎหมายพิเศษแล้ว นับแต่นั้น

มา การใช้บทบัญญัติต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 ก็สามารถกระทำได้ เพราะถือได้ว่าเป็นการประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาแล้ว และเมื่อจะเลิกใช้กฤษฎีกาการศึกษาในกรณีนี้ ก็ย่อมอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ดังเช่นที่ได้มีการประกาศเลิกใช้กฤษฎีกาการศึกษากรณีนั้น ๆ ต่างก็ได้ระบอบบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 เป็นบทอาศัยอำนาจในการออกประกาศทั้งสิ้น และด้วยเหตุที่การประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาที่ออกโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะรัฐประหารต่างๆ มิได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงมิได้จัดให้หัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะรัฐประหารต่าง ๆ เป็นผู้มียอำนาจประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด

อภิปรายผล

ตามพระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 2 บัญญัติว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฤษฎีกาการศึกษาทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฤษฎีกาการศึกษาที่ให้ใช้บังคับต้องระงับ และใช้บทบัญญัติของกฤษฎีกาการศึกษาที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน” ผู้เขียนพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้วมีปัญหาในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นมาในประเด็นของคำว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” กรณีดังกล่าวมิได้มีคำนิยามไว้ จึงมีปัญหาว่า “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็น” มีความหมายอย่างไร มีขอบเขตบังคับได้แค่ไหน เพียงใด

คำว่า “เหตุอันจำเป็น” ตาม (1) นั้น พระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา ดังกล่าวฯ มิได้บัญญัติให้คำนิยาม ความหมาย หรือขอบเขตการใช้บังคับไว้ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์การประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาของราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา จำนวน 14 ครั้ง ประกอบด้วยกฤษฎีกาการศึกษาที่ประกาศโดยพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ กฤษฎีกาการศึกษาที่ประกาศโดยคณะผู้ยึดอำนาจการปกครอง กฤษฎีกาการศึกษาที่ประกาศโดยผู้บัญชาการทหารบก และกฤษฎีกาการศึกษาที่ประกาศโดยแม่ทัพภาค ผู้เขียนสรุปได้ว่า มีสถานการณ์หรือกรณีที่จะประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาได้มีอยู่ 3 กรณี คือ

- (1) การประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาเมื่อมีสภาวะสงครามระหว่างประเทศ
- (2) การประกาศใช้กฤษฎีกาการศึกษาเมื่อมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ

(3) การประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อป้องกันการเกิดจลาจล

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก โดยศึกษาเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ของราชอาณาจักรไทย เปรียบเทียบกับบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องในประมวลกฎหมายการป้องกันประเทศ (Code de la défense) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านสงคราม (U.S.C. Title 50 – War and Nation Defense) และสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ ตาม U.S.C. Title 42 เรื่อง Disaster Relief – Emergency Preparedness ของสหรัฐอเมริกาแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎอัยการศึกมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีความมุ่งหมายเพื่อจะรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ และจะใช้ในเหตุที่จำเป็นเพื่อการป้องกันภัยรุกราน ทั้งที่มาจากภายนอกหรือภายในของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขอันเป็นเหตุของการใช้อำนาจตามกฎหมายทั้งสามประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า มีประเด็นข้อแตกต่างกัน คือ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มิได้บัญญัติให้คำนิยามความหมาย หรือขอบเขตการใช้บังคับ คำว่า “เหตุอันจำเป็น” ไว้ ซึ่งจากการศึกษาถึงการประกาศใช้กฎอัยการศึกของราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา พบว่า เหตุอันจำเป็นในการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น ได้แก่ เหตุจำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร และป้องกันการก่อการจลาจลภายในประเทศ ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับการประกาศใช้กฎอัยการศึกของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กล่าวคือ การประกาศใช้กฎอัยการศึกของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นจะกระทำได้แต่ในกรณีที่กำลังจะเกิดภัยอันตรายจากสงครามจากต่างประเทศหรือจากการกบฏโดยใช้กำลังอาวุธเท่านั้น โดยการตราวิญญูฎีกาประกาศใช้กฎอัยการศึกดังกล่าวจะต้องกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับและจะต้องระบุท้องที่ที่จะให้กฎอัยการศึกมีผลใช้บังคับด้วย

ความแตกต่างของกฎหมายไทยในเรื่องกฎอัยการศึกกับของสหรัฐอเมริกา โดยในกรณีของสหรัฐอเมริกานั้น ประธานาธิบดีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อมีสถานการณ์ก่อการร้าย เหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง และความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านสงคราม (U.S.C. Title 50 – War and Nation Defense) และมีอำนาจประกาศสภาวะฉุกเฉินที่เกิดจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ โดยอาศัยอำนาจตาม U.S.C. Title 42 เรื่อง Disaster Relief – Emergency Preparedness ที่บัญญัติให้ประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจประกาศสภาวะฉุกเฉิน โดยผู้ว่าการรัฐจะต้องเสนอจัดทำรายงานเสนอถึงประธานาธิบดี เมื่อประธานาธิบดีประกาศสภาวะฉุกเฉินแล้ว จะต้องคัดเลือกผู้ประสานงานกลางขึ้นมารับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น ๆ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินจะต้องเสนอสภา Congress เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ประธานาธิบดีมีอำนาจตามหลักทั่วไปใน U.S.C.

ผู้เขียนวิเคราะห์แล้วมีความเห็นว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกฎอัยการศึก มีสาระสำคัญที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีความมุ่งหมายเพื่อจะรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ และจะใช้ในเหตุที่จำเป็นเพื่อการป้องกันภัยรุกรานทั้งที่มาจากภายนอกหรือภายในของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึง “เหตุอันจำเป็น” อันเป็นเงื่อนไขในการใช้อำนาจตามกฎหมายของทั้งสามประเทศดังกล่าวแล้ว สหรัฐอเมริกามีความแตกต่างตรงที่ประธานาธิบดีมีอำนาจประกาศสภาวะฉุกเฉินที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มิได้บัญญัติให้อำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกในกรณีดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า การที่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มิได้นิยามความหมาย และขอบเขตของคำว่า “เมื่อมีเวลามีเหตุอันจำเป็น” ในการประกาศใช้กฎอัยการศึกไว้ ดังนั้น การประกาศใช้กฎอัยการศึกในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นการประกาศใช้เมื่อมีเหตุอันจำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เนื่องมาจากสภาวะสงครามระหว่างประเทศ การทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ และการป้องกันปัญหาการก่อการจลาจลภายในประเทศเท่านั้น มิได้มีเหตุอื่นนอกเหนือจากนี้ การทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ และการป้องกันปัญหาการก่อการจลาจลภายในประเทศเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกในกรณีที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการควบคุมความรุนแรงที่เกิดขึ้น และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยเร่งด่วน หรือกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อร้ายแรงตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ดังนี้

แก้ไขเพิ่มเติมจากเดิม

มาตรา 2 เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะให้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ให้อำนาจบังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้อำนาจบังคับนั้นแทน

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 2 เมื่อเวลาที่มีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว หรือมีเหตุอันจำเป็นกรณีมีเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน หรือกรณีมีเหตุอันจำเป็นเร่งด่วนเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อร้ายแรงตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตราตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน

หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ตามข้อเสนอแนะของผู้เขียนดังกล่าวแล้ว จะทำให้การใช้อำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกของราชอาณาจักรไทยมีลักษณะที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ฝ่ายทหารได้มีบทบาทในการทำคุณประโยชน์โดยการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในกรณีที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือในกรณีที่เกิดโรคติดต่อร้ายแรงที่มีความจำเป็นต้องป้องกันและควบคุมโรคโดยเร่งด่วน ฝ่ายทหารสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความล่าช้าของขั้นตอนระบบราชการไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยรวม และส่งผลดีต่อการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

บรรณานุกรม

- กมล สนธิเกษตริณ. (2539). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- จตุรนต์ ธีระวัฒน์. (2550). *กฎหมายระหว่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เนรัญชรา กอมะณี. (2553). *กฎหมายว่าด้วยความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายมาเลเซีย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอังกฤษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2556). “เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองไทย สมัย พ.ศ. 2475 – 2500”. บทความจากฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล. (2549). *การควบคุมฝ่ายปกครองในสถานการณ์ฉุกเฉิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภิรมย์ นิลทัพ. (2558). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิไลเลขา บุรณศิริ, สิริรัตน์ เรืองวงษ์วาร และศิวพร สุนทรวิภาต. (2532). *คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ไทย 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). *กฎอัยการศึก* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2541). *สงครามจากยุคบรรพกาลสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โครงการวิถิตรรศน์.
- หยุด แสงอุทัย. (2535). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- อภิชัย กู้เมือง. (2559). กฎอัยการศึก : บทวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายบางประการ. *บทความวิชาการ*. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

Books

- Georges VEDEL et Pierre DELVOLLE. (1984). *Droit Administratif*, Paris : PUF.
- Haris G. Montagu .(1984) . *Comparative Local Government in the United States*. Great Britain : William Brendon and Son Ltd. .
- Lauterpaech Oppenheim's . (1958). *International Law*. Vol II : Long Mans, Green and Co.
- Math Noortmann. (2005). *Enforcing International Law: from Self – Help to Self – Contained Regimes*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.
- Peter Malanczuk. (1997). *Akehurst's Modern Introduction to International Law*. London: Routledge.
- William V. Holloway . (1951). *State and Local Government in the United States*. New York : McGraw-Hill.,
- W. Hardy Wickwar. (1970). *The Political History of Local Government*. Columbia,SC : Univercity of South Carolina Press.